

Historický přehled vzdělávání perioperační sestry v urologii

Mgr. Pavla Kordulová

Ústav teorie a praxe ošetrovatelství 1. LF UK a Urologická klinika FN Královské Vinohrady v Praze

Historii medicínských oborů a ošetrovatelství lze otevřít z pohledu dějin veřejného zdravotnictví, dějin léčebných a ošetrovatelských metod, dějin právní regulace konkrétních medicínských a ošetrovatelských právních institutů a také z hlediska vzdělávání. Tato práce si dala za cíl prezentovat ucelený **souhrn historie** vzdělávání perioperačních sester v urologii.

Klíčová slova: historie urologie, historie ošetrovatelského vzdělávání, perioperační sestra.

History education perioperative nurses in urology

History of nursing and medical fields can be opened from the perspective of the history of public health, medical history and methods of nursing, history of legal regulation of specific medical and nursing legal institutions and in terms of education. This study set out to provide a comprehensive summary of the history of education of perioperative nurses in urology.

Key words: history of urology, history nursing education, perioperative nurse.

Historie medicíny a počátky vzniku urologie

Medicína je stará jako lidstvo samo, její dějiny jsou dějinami dobrodružství odehrávajících se v tichých pracovnách vědců. Stejně jako na bitevních polích, v laboratořích i nemocničních sálech. Předkládaný text chce **krátce nastínit** dlouhou a trnitou cestu, jíž musela medicína projít, aby dospěla od obřadů dávných kouzelníků ke vzniku lékařství a jejich jednotlivých oborů.

Na základě dochovaných pramenů již ve starověku prováděli operační výkony jako vynětí močových kamenů, cirkumcize, operace katarakty a amputace. Civilizace nilská přinášela své poznatky na Smithově papyru. Zato Ebersův papyrus obsahoval seznam nemocí, jejich dělení a léčbu. Starověcí lékaři byli vázáni Hippokratovou přísahou, a tedy přenechávali operace močových kamenů laikům. I když se Hippokrates, Galenos, Aristoteles zasloužili o rozvoj lékařství, nástup křesťanství zadržel vývoj chirurgie do 18. století.

Období středověku přineslo založení Univerzity Karlovy v Praze v roce 1348. Lékařská fakulta vyučovala mediky a udílela akademické grády bakalářů a magistrů. Husitské války způsobily zástavu činnosti na 200 let. Po bitvě na Bílé hoře v roce 1620 převzali Univerzitu Karlovu jezuité. Toto období bylo ve znamení epidemie cholery a moru. Samotná lékařská věda byla bezmocná. Výkon chirurgické praxe byl zakázán a přešel do rukou katů, bradýřů, mastičkářů apod. Na zlepšení úrovně zdravotní péče měly velký vliv tereziánské a josefínské reformy. V roce 1753 vydala Marie Terezie **Generální zdravotní řád pro země české**, podle kterého se lékařská fakulta stala důležitým vykonavatelem zdravotní politiky státu a nejvyšším zdravotním orgánem v zemi. V roce 1770 byla vydána právní norma upravující práva a povinnosti zdravotnických pracovníků. Na základě rozhodnutí císaře Josefa II. byly založeny první všeobecné nemocnice např. Všeobecná nemocnice v Brně v roce 1785, v Olomouci v roce 1787 a v Praze 1790.

Lékařská fakulta zavedla operativní obory jako obory vědní v roce 1786 novým studijním řádem „o lékařských a ranlékařských studiích“. Od té doby stály tedy vedle sebe „Doktor medicíny“ a „Doktor chirurgie“.

První klinické chirurgické pracoviště bylo zřízeno v roce 1790 při Všeobecné fakultní nemocnici v Praze. Prvním přednostou se stal Ignác František Fritz. Zasloužil se v roce 1821 o odstranění kamene litotrypsí. Dalším významným přednostou 1. Chirurgické kliniky byl František Piřha, který hojně využíval éterové narkózy u různých operačních výkonů. Později v roce 1872 bylo otevřeno první lůžkové urologické oddělení. Mimo operace močových kamenů byly provedeny uretrotomie, amputace pyje, operace hydrokély, orchiektomie, operace vesikovaginálních píštělí.

Studijní řád Lékařské fakulty z roku 1882 unifikoval lékařská studia a zavedl jednotný titul MUDr.

Mezi další významné osobnosti urologie se řadí Karel Pawlik, který se současně věnoval gynekologii. V roce 1885 provedl první na světě

KORESPONDENČNÍ ADRESA AUTORA:

Mgr. Pavla Kordulová, pavla.kordulova@lf.cuni.cz

Ústav teorie a praxe ošetrovatelství 1. LF UK, Na Bojišti 1, 120 00 Praha 2

Cit. zkr: Urol. praxi 2016; 17(5): 238–242

Článek přijat redakcí: 12. 7. 2016

Článek přijat k publikaci: 17. 10. 2016

cystektomii u ženy, kdy svedl močovody do pochvy a vytvořil tak rezervoár. V roce 1889 pomocí anastomózy end-to-end spojil močovod při operaci ovaria pro tumor. Je považován za otce urogynekologie. Věnoval se operacím píštěle a inkontinenci.

19. století přineslo také objevy v mikrobiologii. Nemohu tedy opomenout pouze okrajově vyjmenovat významné osobnosti Ignáce Filipa Semmelweise, Louise Pasteura, Josepha Listera, Roberta Kocha, Ernsta von Bergmanna.

Kvalitativní skok v diagnostice znamenal objev RTG Wilhelmem C. Roentgenem a další jiný.

Přednosta 1. Chirurgické kliniky Karel Maydl přivedl nové operační postupy, kdy zavedl suprapubickou cystotomii a odklonil tak perineální operaci řezu na kámen, která se prováděla od starověku. Dále provedl exstirpaci exstrofického měchýře, kdy močovody s trigonem implantoval do colon. Nástupcem Karla Maydla se stal Otakar Kukula, který v roce 1906 provedl prostatektomii a zasloužil se o nové metody nefropexy.

Rok 1921 přinesl založení 2. Chirurgické kliniky. U zrodu stál Rudolf Jedlička, který současně nechal vystavět Jedličkův ústav. Post 1. Chirurgické kliniky po odchodu Kukuly převzal Arnold Jirásek, který nechtěl dopustit atomizaci chirurgie, a tak zůstávala stále urologie její součástí. Kdežto Adolf Sigmund založil první samostatné pracoviště v Nemocnici Na Bulovce.

Objevení antibiotik a sulfonamidů způsobilo převrat v boji s patogenními mikroorganismy. Gerhard Domagk objevil účinky sulfonamidů ve 30. letech 20. století. Díky Alexandrovi Flemingovi došlo k výrobě penicilinu ve 40. letech 20. století. Vývoj urologie za fašistické okupace stagnoval.

Díky společenským změnám po 2. světové válce došlo k rozmachu otevření vysokých škol a k zřízení dalších lékařských fakult. Postupně bylo možné se vzdělávat v Praze, Plzni, Hradci Králové, Brně, Olomouci.

Pro poválečné období se stal nejvýznamnější osobností urologie profesor Eduard Hradec, který vybudoval urologické oddělení pro děti a dospělé při II. Chirurgické klinice v Praze. Toto oddělení se stalo základem pro tvorbu kliniky v roce 1975. Ve stejném roce se prof. Hradec zasloužil o osamostatnění urologie jako oboru. Současně vybudoval špičkovou, moderní kliniku v nové budově v roce 1976. Nejen, že se zasloužil

o stavbu budovy, ale současně zde vychoval i tým špičkových urologů a zdravotních sester. Hradcova urologická škola vytvořila špičkové odborníky, kteří se zabývali náhradami měchýře, chirurgií příštítných tělísek a nadledvin, zavedl urodynamické vyšetřování, LERV, PEK a další miniinvazivní operační metody apod.

Významným přednostou Urologické kliniky 1. Lékařské fakulty v Praze byl jistě profesor Jan Dvořáček. Zasloužil se především o vybudování dětského oddělení urologie, a také zavedl mikrochirurgické metody do dětské urologie.

Doc. Ladislav Jarolím se věnoval především nervy šetřící radikální prostatektomii, náhradám močového měchýře z detubulizovaného střeva, razovým závěsným operacím a chirurgickým konverzím transexuálů apod.

Velmi rozšířenou urologií je také klinika v Plzni. Postupně urologická péče byla obohacována o onkourologii, endourologii, péči o dětské pacienty. Díky profesorovi Milanovi Horovi bylo pracoviště vybaveno Ho: YAG laserem, byla zde rozšířena i laparoskopická operativa.

Závěrem k této kapitole lze říci, že urologie vznikala z chirurgie pozvolným procesem. K osamostatnění došla až v roce 1975 spolu s vytvořením urologické kliniky a samostatného pracoviště lékařské fakulty. Samozřejmě v jednotlivých městech naší republiky jako je Praha, Plzeň, Hradec Králové, Brno, Olomouc, Ústí nad Labem a další, došlo k reflektování nových moderních léčebných metod a typů operativ a každé město má svého zakladatele, průkopníka a velikána, který rozšiřuje nové léčebné postupy v urologii.

Od laického ošetřovatelství k počátkům profesionálního ošetřovatelství

Tak jak lékaři museli nejprve převzít operační výkony od bradýřů a katů, tak stejně složitý byl i přechod od laického ošetřovatelství k právně regulovanému povolání. **I když v názvu uvádím historii vzdělávání perioperačních sester v urologii, musím nejprve uvést historii obecného ošetřovatelství, jelikož jsme vždy výsledkem předchozího vývoje.** Laické ošetřovatelství se stává ve středověku náplní církevních řádů. Organizované ošetřovatelství vzniká až ve 2. polovině 19. století pod vlivem válek. Významným obdobím se tedy ve světě stává Krymská válka, která byla vedena v letech 1854–1856 mezi Anglií, Francií, Tureckem,

Sardinii na jedné straně a Ruskem na straně druhé. Rusové v čele s vojenským chirurgem Nikolajem Ivanovičem Pirogovem organizovali ošetřovatelskou službu díky vyškoleným sestřím. Do Scutari se vydala Florence Nightingale na pověření anglického ministra války Sidneye Herberta. Florence organizovala ošetřovatelskou službu. Díky své inteligenci a organizačním schopnostem dokázala překonat mnohé překážky ze strany britské byrokracie i počátečního odporu lékařů. Příchod ošetřovatelek sklidil úspěch, úmrtnost na obou frontách klesla z původních 50 % na 22 %. Po návratu z války Florence založila první **Ošetřovatelskou školu při nemocnici sv. Tomáše v Londýně** v roce 1860. V téže roce publikovala knihu *Poznámky k ošetřování nemocných* a současně byla kniha přeložena do devíti světových jazyků.

Rozvoj organizovaného ošetřovatelství je na našem území spojen s emancipačním hnutím, kdy ženy usilovaly o vzdělávání žen. Významnými osobnostmi tehdejší doby byly české spisovatelky **Eliška Krásnohorská** a **Karolína Světlá**. Na základě spolupráce se Spolkem českých lékařů a hlavně díky spolupráci s lékařem Vítězslavem Janovským, došlo k myšlence vytvořit odbornou výchovu ošetřovatelek. V roce 1874 byla v Praze otevřena česká škola pro ošetřování nemocných, první na území tehdejšího Rakouska – Uherska. Studijní plán byl zpracován podle německého vzoru. Z tehdejší školy vyšlo 234 absolventek a mělo široké uplatnění. Škola z neznámých důvodů zanikla.

Ve Vídni usiloval o založení ošetřovatelské školy **Theodor Billroth**. Bohužel Vídeňský spolek mu oficiální cestou tuto organizovanou formu neumožňoval. Zřídil tedy formou neoficiální kurz pro ošetřovatelky v roce 1881. Obrat nastal později, když do Vídně přišli ranění vojáci a tyto absolventky kurzu velmi důsledně ošetřovaly vojáky. Na základě tohoto faktu radnice a císařský dvůr poskytly finance a profesor Billroth v roce 1882 vybudoval ve Vídni ošetřovatelskou školu a nemocnici pro výuku sester – **Rudolfinerhaus**. Byl zde kladen velký důraz potřebnosti a užitečnosti vzdělaných sester. Patronem školy a nemocnice byl korunnní princ Rudolf, syn Františka Josefa I. Prof. Billroth napsal učebnici *Ošetřování nemocných*, která byla v roce 1902 přeložena do češtiny, a učilo se podle ní v celém mocnářství.

K otevření první české Státní ošetřovatelské školy došlo v roce 1916 v Praze v Ječné ulici v dél-

ce dvou let studia. Německá škola byla otevřena na Karlově náměstí. Obě školy byly zřízeny podle rakouského vzoru Rudolfinerhausu. Absolventky mohly hrdě užívat titul Diplomovaná ošetřovatelka nemocných a rovněž nosit odznak, ale až po prokázání tříleté služby v ošetřování nemocných. První komplexní právní regulace **Diplomované ošetřovatelky, užívání titulu a povinné praxe je tedy zakotveno ve vládním nařízení č. 139/1914 ř. z., o ošetřování nemocných z povolání provozovaném.**

Ošetřovatelství po 1. světové válce do roku 1960

V roce 1920 se ujal Státní ošetřovatelské školy Československý Červený kříž a škola přešla pod vedení PhDr. Alice Masarykové a dosáhla názvu **Ošetřovatelská škola ve správě Československého Červeného kříže**. Přínosem této změny byl posun ve výuce ošetřovatelských postupů, kdy se ve škole zřídila učebna ošetřovatelské techniky s modely pacientů. Vznikl také Spolek diplomovaných sester, jehož cílem bylo zlepšení sociálního postavení sester a rozvoj československého ošetřovatelství včetně úpravy délky studia na tři roky. Období fašistické okupace přineslo stagnaci. Po roce 1945 vzrostl prudce počet ošetřovatelských škol v celé Československé republice.

V roce 1948 byly ošetřovatelské školy zařazeny do soustavy vyšších odborných škol s názvem **Vyšší sociálně zdravotní škola**. Výuka byla čtyřletá a ukončena maturitní zkouškou. Bylo možné studovat obory jako ošetřovatelka, dětská sestra, zdravotnická pracovníce, sociální pracovníce, porodní asistentka, zdravotní laborant, zubní laborant, pracovníce v oblasti výživy. Další změnou ve změně právní regulace zdravotnického povolání přineslo **vládní nařízení č. 77/1951 Sb., o středních zdravotnických pracovnících**, které určovalo, kdo jsou střední zdravotničtí pracovníci a jaké jsou jejich povinnosti. Všem středním zdravotnickým pracovníkům dává stejné zařazení a společenské postavení. Zákon ruší ošetřovatelky a sociální pracovníce a **vytváří jednotný typ – SZP**. Mezi střední zdravotnické pracovníky se řadí: **zdravotní sestry, dětské sestry, ženské sestry, dietní sestry, rehabilitační pracovníky, zdravotní laborant, rentgenologický laborant, lékárenský laborant, oční optik**. Později byl název školy opět upraven na Vyšší zdravotní školu a byly zavedeny další obory jako reha-

bilitační pracovník, asistent hygienické služby, farmaceutický laborant, radiologický laborant.

V roce 1954 se změnil název školy na **Zdravotnická škola**.

Zákon č. 186/1960 Sb., o soustavě výchovy a vzdělávání (školský zákon), podle kterého se vytvořil jednotný školský systém a název školy byl přejmenován na **Střední zdravotnická škola**.

Vědecký a technologický pokrok v medicíně přinesl i nutnost celoživotně se vzdělávat. V roce 1960 **Institut pro další vzdělávání středních zdravotnických pracovníků v Brně a v Bratislavě (později NCO NZO)**, který se věnoval soustavnému a celoživotnímu vzdělávání sester v ošetřovatelské praxi. Jeho nejvyšším stupněm je specializační studium zakončené **atestační zkouškou**.

Historie vzdělávání perioperačních sester do roku 1989

Při studiu historických pramenů není nikde uvedeno, jaké vzdělání má mít sestra instrumentárka a to až do roku 1953. První publikace, která přiváděla ucelené poznatky práce sestry na operačním sále, přišla v roce 1954 od prof. MUDr. Bohuslava Niederleho a v roce 1956 se dočkala dalšího vydání. Později se začalo organizovat specializované vzdělávání ve školících pracovištích určených pro sestry, aby získaly specializaci v určitém úseku např. instrumentárky na operačním sále. Specializační vzdělávání trvalo dva měsíce až půl roku a byly organizovány školským odborem ministerstva zdravotnictví. Posluchači museli být kvalifikované zdravotní sestry s upřímným zájmem o práci na operačním sále. Na základě **vyhlášky č. 40/1953., o odborné způsobilosti a odborné výchově středních a nižších zdravotnických pracovníků**, se ke zkoušce ukončující specializační vzdělávání zdravotních sester na instrumentárky pracujících na operačním sále mohla přihlásit sestra, která měla nepřetržitou praxi na chirurgickém, ortopedickém nebo gynekologickém sále. Sestry z malých chirurgických oborů musely prokázat pětiletou praxi na operačním sále a nejméně půlroční praxi na chirurgickém sále. Po úspěšném složení ústní zkoušky obdržela každá sestra osvědčení o specializaci instrumentárky na operačním sále.

Hlavním rozdílem práce byla organizace. Tehdejší instrumentárka **v 60. letech** vykonávala kromě vysoce specializované péče v periopera-

ním období, dále asistenci při podávání anestezie, také úklidové práce po skončení programu, utírání povrchů, veškerou přípravu mulových materiálů a další drobné práce.

Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, (zrušen k 1. 4. 2012) byl každý zdravotnický pracovník povinen se dále soustavně vzdělávat. Mezi první vzdělávací specializace „**Instrumentování na operačním sále**“. Sestry byly posílány do pomaturního specializačního studia na základě doporučení primáře. Podstoupily teoretickou a praktickou výuku na operačních sálech dle oborů v délce osmnácti měsíců. Především na chirurgii, urologii, gynekologii, ORL a očním. Současně došlo v Institutu k vytvoření samostatné katedry pro sálové sestry a odloučení od vzdělávání anesteziologických sester a tím také ke **změně náplně práce sálové sestry**, kdy už neasistovala při podávání anestezie, ale tato kompetence byla předána anesteziologické sestře.

Vyhláška č. 72/1971 Sb., o zdravotnických pracovnících a jiných odborných pracovnících ve zdravotnictví zřízena odbornost ARIP. ARIP-odbornost při práci sestry na úseku anesteziologie, resuscitace a intenzivní péče. Publikace od Bohuslava Niederleho byly novelizovány a obohaceny o kapitoly o technickém vybavení sálů. Postupně byly vydávány publikace např. Chirurgie pro instrumentárky v roce 1973. Otto Linhart vydal v roce 1987 „**Instrumentování na operačním sále**“.

Specializační studium pro instrumentárky probíhalo podle **Předpisu č. 77/1981 Sb., Vyhláška ministerstva zdravotnictví Československé socialistické republiky o zdravotnických pracovnících a jiných odborných pracovnících ve zdravotnictví**. Studium bylo rozděleno na část všeobecnou a odbornou, zakončena ústní a praktickou zkouškou. Po úspěšném ukončení atestace se stala ze zdravotní sestry podle směrnice ministerstva zdravotnictví **ČSR č. 10/1986 Sb., Věst. MZ ČSR o náplni činnosti středních, nižších a pomocných zdravotnických pracovníků, zdravotní sestra v úseku práce instrumentování na operačním sále**. Cílem tehdejšího studia bylo, aby absolventka znala a ovládala instrumentační techniku při všech operačních výkonech.

Pro instrumentárky, které pracovaly na chirurgickém a urologickém sále, se mohly dále vzdělávat v oboru „**Dlouhodobá příprava pro práci sestry v endoskopii**“, organizovaném Institutem.

Tento nový obor vznikl na základě reflektování nových medicínských postupů a především rozvoji endoskopie v 80. letech 20. století. Tuto přípravu po dobu osmnácti měsíců zakončenou zkouškou mohly absolvovat zdravotní sestry, které pracovaly na endoskopických pracovištích i bez zázemí operačního sálu. Tato dlouhodobá příprava zahrnovala specializovanou péči u pacientů při endoskopii zažívacího traktu, dýchacího systému a vylučovacího systému.

Historie vzdělávání perioperačních sester v letech 1989–2004

Hlavní změnou ve zdravotnictví bylo přijetí **Předpisu č. 551/1991 Sb., České národní rady o Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky, demonopolizace, privatizace lékařských zařízení a obnovení stavovských organizací.** Pracovní týmy zdravotníků připravovaly nejednu změnu spojenou s diskuzí s vládními činiteli.

V tomto období došlo k odklonu od centrálně řízeného hospodářství k tržnímu a současně i k terciální resocializaci dospělých po roce 1989.

Specializační vzdělávání instrumentářek po roce 1989 probíhalo stále podle výše uvedených právních norem po dobu osmnácti měsíců výuky. Inovace se projevila především ve výuce o nových dezinfekčních přípravcích a možnosti sterilizace včetně stavebně – technického zázemí operačních sálů. Bohužel i zde chybělo reflektování nových operačních trendů týkající se miniinvasivity. Tehdejší osnovy ještě neobsahovaly nic o endoskopických, laparoskopických a robotických operacích. Bohužel zde byla absence o nových operačních postupech, obsluze laparoskopické a endoskopické věže, robotické chirurgie, staplerech pro břišní chirurgii, harmonickém skalpelu a nových možnostech v ortopedii apod.

Na pracovištích, kde byly přijaty inovativní postupy lékařem, byl proškolen personál sálu o využití a používání inovačních operačních metod. Školení tedy probíhalo ve zdravotnickém zařízení.

Od 1. 1. 1999 mají sestry pracující na operačním sálech samostatnou odbornou **Společnost instrumentářek ČR, která je řádným členem Evropské asociace sálových sester EORNA.** Snahou EORNA je sjednocení vzdělávání, aby osvědčení o specializaci mohlo platit pro práci sester na operačním sále ve všech ze-

mích Evropy a měly všude stejné kompetence. Víceprezidentkou EORNA je od roku 2015 Mgr. Jana Wichsová, Ph.D., která je současně nejvzdělanější instrumentářkou v ČR a pracuje ve FN Motol.

V roce 2004 se upravila náplň práce všeobecné sestry se specializovanou způsobilostí v oboru sestra pro perioperační péči, kterou díky **Vyhlášce č. 424/2004 Sb., kterou se stanoví činnosti zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků, stanovilo zdravotnické zařízení** a také díky **zákonu č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních).** Uvádím tedy náplň práce perioperačních sester z roku 2004.

Bez odborného dohledu a bez indikace: Koordinuje všechny členy ošetrovatelského týmu v rámci své specializace. Připravuje standardy specializovaných postupů v rámci svých kompetencí. Hodnotí kvalitu poskytované péče. Připravuje instrumentárium, zdravotnické prostředky a další potřebný materiál před, v průběhu a po ukončení operačního výkonu. Provádí specializované sterilizační a dezinfekční postupy. Zajišťuje manipulaci s operačními stoly, přístroji a tlakovými nádobami. Provádí lokální antisepsi operačního pole u pacientů a spolupracuje s lékařem před začátkem a ukončením každé operace provádí početní kontrolu nástrojů a použitého materiálu, zajišťuje stálou připravenost pracoviště ke standardním a speciálním operačním výkonům.

Bez odborného dohledu a na základě indikace lékaře: Zajišťuje polohu a fixaci pacientů na operačním stole před, v průběhu a po operačním výkonu, včetně prevence komplikací z imobilizace. Provádí zarouškování pacientů. Instrumentuje při operačních výkonech. Sestra pro perioperační péči vykonává činnosti při péči o pacienty před, v průběhu a bezprostředně po operačním výkonu, včetně intervenčních, invazivních a diagnostických výkonů.

Vzdělávání perioperačních sester od roku 2004 po současnost

V současnosti probíhá vzdělávání perioperačních sester dle **nařízení vlády č. 31/2010 Sb.**

v celkové délce 2 let studia. **Podmínkou získání specializované způsobilosti v oboru perioperační péče jsou:** Zařazení do oboru specializačního vzdělávání. Minimální výkon povolání na operačním sále v době 1 roku. Absolvování teoretické výuky. Absolvování povinné praxe v rozsahu stanoveném vzdělávacím programem. Získání stanoveného počtu kreditů. Úspěšné složení atestační zkoušky.

Organizační forma studia sestry pro perioperační péči probíhá v modulech: Role sestry v perioperační péči s výukovými předměty jako jsou společenské vědy a komunikace apod. Odborný modul zahrnuje činnosti charakteristické pro všechny operační obory a úseky práce v perioperační péči. Speciální modul se zabývá speciální perioperační péčí charakteristickou pro konkrétní operační obor, úsek práce v perioperační péči.

V současné době nalezneme velké množství publikací, které jsou určené pro studium perioperační péče. Na jedné straně je produkuje NCO NZO v Brně a na druhé samotní autoři. Velmi pěknou a ucelenou publikací je „Perioperační péče“ od MUDr. Michaely Schneiderové, která byla vydána v roce 2014.

Nyní platí **vyhláška 55/2011 Sb., o činnostech zdravotnických a jiných odborných pracovníků.** Nyní se má upravovat a projednávat v pracovních komisích Legislativní rady vlády. Nicméně činnosti, které jsou uvedené pro perioperační sestru jsou shodné s vyhláškou 424/2004. Jen **obohaceny o edukaci pacientů perioperační sestrou.**

Ve školicích střediscích NCO NZO v Brně a dále po celé republice stále probíhá certifikovaný endoskopický kurz pro všeobecné sestry, porodní asistentky a zdravotnické záchranáře. Na některých pracovištích je rozdělen na „**Specifickou ošetrovatelskou péči při endoskopických vyšetřeních v gastroenterologii a bronchologii v NCO NZO**“. V Thomayerově nemocnici v ucelené formě „**Specifická péče o pacienty při endoskopiích zažívacího traktu, dýchacího systému a vylučovacího systému**“. V Ústřední vojenské nemocnici Praha probíhal v nedávné době také certifikovaný kurz „**Endoskopie a další miniinvasivní výkony v urologii**“. Tento kurz přinášel poznatky pro absolventy týkající se přípravy, obsluhy a správné manipulace se speciálním přístrojovým vybavením, instrumentáriem, implantáty a ostatními speciálními zdravotnic-

kými prostředky v oboru endourologie. Dále o zajištění správné dekontaminace a sterilizace speciálního instrumentária v oboru endourologie. Poskytoval vědomosti o péči o pacienta před, během a po vyšetřovacím, miniinvasivním nebo endourologickém výkonu (včetně vyšetření urodynamiky a litotrypse extrakorporální rázovou vlnou). Absolventi kurzu zvládali instrumentování u specifických vyšetřovacích, miniinvasivních nebo endoskopických výkonů v oboru endourologie. Perioperační sestra v urologii se musí celoživotně vzdělávat především ve svém vlastním oboru. Citlivě vnímat nové operační postupy a také orientovat se v nových zdravotnických prostředcích včetně manipulace s operační technikou. Platí pro ní obecná pravidla pro perioperační sestry, ale také pravidla z oblasti endourologie, proto je důležité neu-

stále reflektovat nové vývojové trendy v oblasti dezinfekce a sterilizace, manipulace s přístroji, včetně BOZP apod.

Závěr

Tak jako samotná medicína prošla trnitou cestou svého rozvoje, stejně i její jednotlivé obory, tak i samotné sesterské povolání. Současná perioperační sestra se dá zařadit v měřítku erudovanosti mezi kategorie s nejvyššími požadavky. Operační a endoskopický sál je jedním z míst, kde dochází k velkým stresovým situacím na základě charakteru práce, fyzické zátěži, způsobu mezilidských vztahů i ekonomickým vlivům. Cílem práce celého týmu je zdárně ukončený operační výkon a spokojený pacient. Diferenciace chirurgických oborů na stále užší specializace přináší nové medicínské metody,

moderní a složitější přístroje a tím klade důraz na vědomosti, znalosti a praktické dovednosti perioperačních sester.

Každá perioperační sestra podpoří dobrou týmovou spolupráci na operačním a endoskopickém sále tím, že bude reflektovat nové informace v oblasti technologií zdravotnických prostředků. Aktivně se bude účastnit školení v oblasti inovací přístrojů, jako jsou robotická, laparoskopická a endoskopická věž. Dále laser, sonotroda, flexibilní endoskopy, elektrokoagulační a mnoho dalších. Současně aktivně pečovat o své duševní zdraví a podporovat kolektiv včetně projevování vzájemné úcty a korektnosti v jednání v týmu.

Autorka prohlašuje, že zpracování článku nebylo podpořeno žádnou společností.

LITERATURA

1. Geiss I. Dějiny světa v souvislostech. Praha: Ivo Železný, 2005.
2. Kafková V. Z historie ošetřovatelství. 1. vyd. Brno: IDV PZ, 1992: 185 s.
3. Kohlíček J. Urologie v českých zemích – vznik a vývoj do roku 1989. Praha: Studia Geo, 1999.
4. Prošková E. Právní regulace k výkonu zdravotnických povolání na území České republiky. Olomouc, 2015. Disertační práce. Univerzita Palackého.
5. Schott H. Kronika medicíny. Praha: Fortuna Print spol. s.r.o., 1997: 648 s.
6. Staňková M. Galerie historických osobností. 1. vyd. Brno:

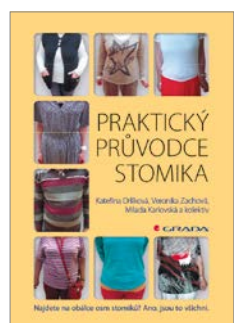
IDV PZ, 2001: 86 s.

7. Svobodný P, Hlaváčková L. Dějiny lékařství v českých zemích. Praha: Triton, 2004.
8. Vyhláška č. 77/ 1981 Sb., o zdravotnických pracovnících a jiných odborných pracovnících ve zdravotnictví.
9. Zákon č. 96/ 2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání
10. Ústavní zákon č. 150/ 1948 Sb., ze dne 9. Května 1948, Ústava československé republiky.
11. Zákon č. 95/ 1948 Sb., o základní úpravě jednotného školství.
12. Vyhláška ministerstva zdravotnictví č. 40/ 1953 Ú. I., o odborné způsobilosti a odborné výchově.

13. Zákon č. 20/ 1966., o péči o zdraví lidu.

14. Vyhláška č. 20/ 1971 Sb., o zdravotnických pracovnících a jiných odborných pracovnících ve zdravotnictví.
15. Zákon č. 96/ 2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání.
16. Nařízení vlády č. 31/ 2010 Sb., o oborech specializačního vzdělávání a označení odbornosti zdravotnických pracovníků se specializovanou způsobilostí.
17. Vyhláška č. 424/ 2004 Sb., kterou stanoví činnosti zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků.
18. Vyhláška č. 55/ 2011 Sb. o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků.

» KNIŽNÍ NOVINKA

DRLÍKOVÁ KATEŘINA, KARLOVSKÁ MILADA, ZACHOVÁ VERONIKA

» PRAKTICKÝ PRŮVODCE STOMIKEM

Publikace Praktický průvodce stomikem se zaměřuje na komplexní péči o stomii a život lidí s vývodem v průběhu jednotlivých stadií předoperační, perioperační, pooperační a následné péče. Pozornost je věnována stomikům se střevním vývodem, ale i urostomikům a dalším. Autorky se péči o stomiky věnují mnoho let, jsou aktivní i v publikačních a prezentačních činnostech.

Kniha se odborně-populární formou zaměřuje na konkrétní rady, postupy a tipy pro pacienty, tak aby se v jednotlivých časových obdobích před konstrukcí stomie a po ní orientovali nejen v péči o sebe sama, ale aby jejich návrat do běžného života byl co nejsnazší. Text není určen jen pacientům, může být pomocníkem i jejich blízkým a příbuzným, kteří se s okolnostmi života s vývodem nikdy nesetkali.

V průběhu edukace se z pacientů se stomií stávají odborníci na slovo vzatí nejen díky teoretickým znalostem, které jsou uvedeny v publikaci, ale především díky dovednostem, které získali z vlastní zkušenosti s vývodem. To lze dokumentovat fotografiemi, obrázky i kazuistikami.

http://www.grada.cz/prakticky-pruvodce-stomika_8874/kniha/katalog/

196 stran, cena 219 Kč, 9,20 €

Grada Publishing, a. s.

U Průhonu 22, 170 00 Praha 7, tel.: 220 386 511, 512, 603/26 20 18, fax: 220 386 400, www.grada.cz